

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: review of: Józef Kuffel, Arkady Fiedler, podróżnik i literat, Bydgosć: Wydawnictwo Koronis, 2012, in: Český časopis historický, 2016, 2, p. 536-537, DOI: 10.15463/rec.935269096

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

snažil ověřit úspěšnost repatriačních snah, zejména mezinárodním společenstvím požadovaného návratu minorit do Bosny a Hercegoviny. Zajímala ho i „udržitelnost návratu“ repatriantů a konečně důsledky situace pro kvantitativní i kvalitativní proměny měst ve sledované oblasti. Poslední badatelský cíl se nepodařilo zcela naplnit. Žíla nicméně využil shromážděného materiálu pro srovnání předválečné a poválečné situace a pro vyhodnocení posunů v populační situaci.

Autor (historik a sociální geograf) velmi pečlivě dbal na metodologickou stránku svých výzkumů, tj. neomezil se na kvantitativní analýzy geografických změn, ale snažil se pro analýzu každé ze zkoumaných situací najít metodologické optimum. Autor analyzoval též dobovou publicistiku, resp. argumentaci bojujících stran prostřednictvím lží a mýtů. Na závěr práce konstatoval, že poválečná situace se vyznačuje absencí mezietnických kontaktů. Vyhledky na usmíření, reintegraci a obnovení funkční koexistence znesvářených etnik jsou dnes minimální.

Jiří Pešek

Józef KUFFEL

Arkady Fiedler, podróżnik i literat

Bydgosć, Wydawnictwo Koronis – Puszczykowo, Muzeum – Pracownia Arkadego Fiedlera w Puszczykowie 2012, 288 s., ISBN 978-83-930053-6-9.

Dějiny cestování mají v polské literatuře bohatou tradici, kterou pro období raného novověku na mezinárodní metodologické úrovni ztělesňuje dílo Antoniego Mączaka. Poláci však disponují také bohatou literaturou o novodobých cestovatelích, z nichž někteří dosáhli světové proslulosti.

Svérazným dokumentačním a badatelským centrem se stalo soukromé muzeum Arkadyho Fiedlera v Puszczykowě nedaleko Poznaň, kde se o bohaté sbírky a pozůstalost tohoto světoznámého cestovatele a cestopisce starají jeho potomci.

Arkady Fiedler (1894–1985) je postavou hodnou románového zpracování. Účastník velkopolského povstání 1918–1919, zoolog, cestovatel a oblíbený spisovatel, důstojník polské zahraniční armády (po zprávě o německém útoku na Polsko se z Tahiti odebral do válčící Francie a Británie) se stal ještě za války autorem slavných reportáží o polských letcích RAF (*Diwizjon 303*, 1942). Vyšly v pěti tajných vydáních v okupovaném Polsku a představovaly povzbuzení pro terorizovaný národ; zároveň vyrostl v cestovatele a přírodovědného badatele známého v Latinské a Severní Americe, Africe, Oceánii a na Dálném východě i neobyčejně plodného tvůrce mnoha cestopisných knih, překládaných po celém světě.

Životu této pozoruhodné osobnosti je věnována převážně obrazová publikace, která přináší mimořádně rozsáhlé svědectví o jedné sféře života Poláků od období pruského záboru až po druhou světovou válku a socialismus. Do kulturních dějin Polska na přelomu 19. a 20. století umožňuje nahlédnout pozůstalost cestovatelova otce, silně vlastenecky orientovaného Antoniho Fiedlera (1869–1919), který proslul jako nakladatel (mj. skvostných prací o staré polské šlechtě) a žurnalista, perzekvovaný německými úřady. On předal svému synovi sny o poznání celého světa, jež se mu podařilo v bouřlivém 20. století naplnit. Následuje podrobná dokumentace o životě a díle samotného Arkadyho Fiedlera – portréty a karikatury, rodinné doklady, literární díla a jejich ohlasy v tisku, válečné snímky, ale

především fotografické, etnologické a jiné hmotné dokumenty z cest, z poznávání exotických etnik a přírody. Důležitý je záznam svědectví o vztazích Arkadyho Fiedlera k jednotlivým regionům světa, ztělesněný v desítkách jeho knih.

Kombinace textu se stovkami dokonale reprodukováných obrazových pramenů je pro zvládnutí této mnohotvárné tematiky vhodným nástrojem. Jde vlastně o zpřístupněný obrazový archiv cestovatele a vědce, který dokázal dát svým poznatkům mimořádnou literární podobu, jež pak okouzila nejen Poláky, ale stala se součástí světového mezikulturního dialogu. Nabízí se tu i určité srovnání poměrů v Polsku a Československu ve druhé polovině 20. století. Ačkoli totalitní režim měl pro cestovatelské a kosmopolitní zájmy svých obyvatel pramalé porozumění, za určitých okolností limitovaný výhled na jiné kontinenty toleroval. Neboť Fiedler prolamoval literární průhledy do světa podobně, jako to činili v českém prostředí Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund, avšak v odlišných politických poměrech Polska sedmdesátých a osmdesátých let se nedostal do otevřeného konfliktu s komunistickým režimem, naopak byl oceňován vysokými státními vyznamenáními. Kniha přináší pramenné podklady i k dalším tématům. Vytváření muzea v Puszczy-

kowě, práce s exponáty z různých kontinentů a uspořádání „Zahrady kultur a tolerance“ představuje zajímavou prezentaci světa indiánů, dálnévýchodních a oceánských etnik z hlediska evropské muzeologie. Lze v ní najít rovněž širší pohled do prostředí moderního polského cestovatelství, neboť s Fiedlerovým jménem je od roku 1996 spjato udělování ceny „Jantarový motýl“ za nejlepší literární díla s cestovatelskou tematikou; proto jsou do knihy začleněny také medailony laureátů – předních polských cestovatelů (jsou mezi nimi vynikající reportér Ryszard Kapuściński, světově proslulý himalaista Jerzy Kukuczka a další). Navíc v ní lze sledovat ohlas díla populárního cestopisce v polské společnosti, zejména při výchově mládeže; podrobný výčet základních a středních škol, nesoucích jméno Arkadyho Fiedlera jako patrona (s dokumentací procedury udělování této duchovní záštity), je pozoruhodnou ukázkou zpřítomňování dějin a vytváření kulturní krajiny. Dokumentárně hodnotná a výtvarně krásná kniha přináší množství podnětů nejen pro studium cestovatelských aktivit ve 20. století, ale také pro poznání některých stránek soudobého kulturního vývoje a mezinárodních vztahů mezi střední Evropou a odlehlými kontinenty.

Jaroslav Pánek